

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **RNDr. M. B.**, bývajúcej v S., zastúpenej JUDr. Jánom Pekarom, advokátom v Skalici, Potočná č. 191/39, proti žalovanému **RNDr. J. K.**, bývajúcemu v B., **o určenie, že žalovaný nie je dedičom zo závetu po poručiťke P. K.**, vedenej na Okresnom súde Skalica pod sp. zn. 2 C 55/2008, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 26. júla 2011, sp. zn. 9 CoD 74/2010, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Skalica rozsudkom zo 6. júla 2010, č.k. 2 C 55/2008-121 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa po pripustení zmeny petitu domáhala určenia, že žalovaný nie je dedičom zo závetu č. N 951/98, NZ 724/98, po poručiťke P. K., rod. B., zomrelej X. a žalovanému náhradu trov konania nepriznal. Svoje rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami § 476 ods. 1,2, § 476d, § 479 Občianskeho zákonníka a § 175k ods. 2 O.s.p., vecne tým, že poručiťka (matka účastníkov) prejavila svoju poslednú vôľu do notárskej zápisnice N 951/98, NZ 724/98 z 1. októbra 1998, ktorá spĺňa všetky náležitosti v zmysle ustanovení notárskeho poriadku. Poručiťka v závete odkázala celý svoj majetok žalovanému, s čím žalobkyňa ako neopomenuteľná dedička vyjadrila nesúhlas a domáhala sa svojho zákonného dedičského podielu. Poukázal na ustanovenie § 479 Občianskeho zákonníka, ktorý pamätá na tzv. neopomenuteľných dedičov, ktorí podľa zákona dedia aj vtedy, ak boli v závete vynechaní, alebo boli z dedenia vylúčení, kedy plnoletým potomkom sa musí dostať aspoň toľko, koľko robí jedna polovica ich dedičského podielu zo zákona a pokiaľ by závet nerešpektoval toto ustanovenie o povinnom podiele, je v tejto časti neplatný, pokiaľ nedošlo

k vydedeniu potomka. V konaní mal súd preukázané, že žalobkyňa nebola počas života poručiiteľky vydedená, pričom závet poručiiteľky spísaný formou notárskej zápisnice rieši nárok tejto neopomenuteľnej dedičky, keď v bode II. je uvedené, že v prípade, ak by tento závet neuznala, poručiiteľka dala príkaz na krátenie jej podielu v zákonnej ½ -ine. Súd prvého stupňa na základe toho dospel k záveru, že poručiiteľka rešpektovala ustanovenie § 479 Občianskeho zákonníka (nesprávne uvedené ako § 479 ods. 2 O.s.p.) a závet je preto platný aj v tejto časti a keďže v konaní o dedičstve po poručiiteľke P. K. nezistil súd žiadne pochybenia, žalobu zamietol. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p. a neuplatnením si žalovaným náhrady trov konania.

Krajský súd v Trnave na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 26. júla 2011, sp. zn. 9 CoD 74/2010 rozsudok súdu prvého stupňa s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 2 O.s.p. ako vecne správny potvrdil a žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V podrobnostiach poukázal na odôvodnenie napadnutého rozsudku, z ktorého vyplýva, že súd prvého stupňa svoje skutkové zistenia odvodil od skutočností, ktoré vyplynuli z vykonaných dôkazov a vec aj správne právne posúdil. Na dôvažok uviedol, že poručiiteľka v záвете pamätala na žalobkyňu ako na tzv. neopomenuteľnú dedičku, čím je odstránená relatívna neplatnosť závetu poručiiteľky a námietky žalobkyne nemajú vplyv na jeho platnosť. Uviedol, že notár v konaní nezastupoval poručiiteľku ani žalovaného a žalobkyňa v konaní neuviedla dôvody, ktoré by mohli spôsobiť absolútnu neplatnosť závetu poručiiteľky. Rozhodnutie o trovách konania právne neodôvodil, vecne len tým, že si ich žalovaný neuplatnil.

Proti tomuto rozsudku podala dovolanie žalobkyňa, navrhla obidva rozsudky súdov nižších stupňov zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnila ustanovením § 236 ods. 1 v spojení s § 237 písm. f/ a § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. tvrdiac, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, ktoré je potrebné vidieť v tom, že výrok uznesenia Okresného súdu v Senici č.j. 13 D 30/2005, Dnot 335/2005-K zo 6. septembra 2007 vydaného v konaní o dedičstve po poručiiteľke P. K., nevyhovuje požiadavkám vymedzeným ustanovením § 175 (správne 175k) ods. 2 O.s.p., pretože neodkazuje žalobkyňu – dcéru poručiiteľky, k podaniu žaloby na určenie jej dedičského práva po poručiiteľke. Namietla, že nebola súdom poučená akú žalobu má podať, keď žalovaný popiera jej dedičské právo a notár, zhotoviteľ závetu a zároveň poverený konaním o dedičstve neurobil nič potom, ako sa dozvedel, že žalobkyňa využila svoje právo a závet neuznala, aby vyriešil spor zmierom. Poukázala na komentár

k ustanoveniu § 175k O.s.p. z ktorého vyplýva, že v prípade spornosti dedičského práva treba vždy starostlivo zvažovať, čoho sa má odkázaný účastník domáhať. Skutočnosť, že nebola notárom riadne poučená, je narušením rovnosti účastníkov konania a k t'arche žalobkyne nie je možné pričítať to, že uvedené nedostatočné poučenie sa pokúsila sama zhojiť bez poučenia súdom a vlastným návrhom na znenie petitu. Navrhla, aby vo výroku rozsudku bolo uvedené, že je neopomenuteľná dedička a má právo na polovicu majetku poručiteľky.

Žalovaný právo vyjadriť sa k dovolaniu žalobkyne nevyužil a písomné vyjadrenie nepodal.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená advokátom (§ 241 ods.1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré v zmysle § 236 a nasl. O.s.p. možno napadnúť dovolaním.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, avšak len vtedy, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

V danej veci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 a 3 O.s.p., pretože nejde o zmeňujúci, ale potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné a nejde ani o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. Dovolanie nie je prípustné ani podľa ustanovenia § 238 ods. 2 O.s.p. z dôvodu, že dovolací súd vo veci doposiaľ nerozhodoval.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Existenciu žiadnej podmienky prípustnosti dovolania uvedenej v tomto zákonom ustanovení dovolací súd nezistil.

So zreteľom na žalobkyňou tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci jej súdom bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci nejde, pretože dovolateľka nielenže konkrétnu vadu konania podraditeľnú pod ustanovenie § 237 písm. f/ O.s.p. v dôvodoch svojho dovolania neuviedla, ale predovšetkým z dôvodu, že prvostupňový aj odvolací súd pri prejednávaní a rozhodovaní veci postupoval v súlade s právnymi predpismi a žalobkyni neznemožnil uplatniť procesné práva priznané jej právnym poriadkom na zabezpečenie jej práv a oprávnených záujmov.

Pokiaľ by za odňatie možnosti konať pred súdom malo byť považované žalobkyňou tvrdené nedostatočné poučenie notárom o tom, akú žalobu má podať na súd (ktorú vadu žalobkyňa v dovolaní označila za inú vadu konania), dovolací súd poznamenáva, že takáto prípadná vada bola odstránená súdom prvého stupňa, ktorý na návrh žalobkyne uznesením z 25. marca 2010 č.k. 2 C 55/2008-96 pripustil zmenu petitu v súlade s požiadavkou žalobkyne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dospel k záveru, že žalobkyni nebola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. Nedošlo k znemožneniu realizácie jej procesných práv, priznaných jej v občianskom súdnom konaní za účelom obhájenia a ochrany jej práv a právom chránených záujmov. Dovolací súd poukazuje na tú skutočnosť, že za postup súdu odnímajúci účastníkovi konania možnosť konať pred súdom v zmysle citovaného zákonného ustanovenia, nie je možné považovať postup súdu v súlade s príslušnými procesnými ustanoveniami. Nedošlo preto k závadnému procesnému postupu súdu, ktorým by sa žalobkyni znemožnila realizácia jej procesných práv, priznaných jej v občianskom súdnom konaní za účelom obhájenia a ochrany jej práv a právom chránených záujmov v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Dovolateľka v dôvodoch dovolania ďalej namietla vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. (rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci) a tiež tým, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), majúcou spočívať v tom, že nebola súdom poučená akú žalobu má podať a tento nedostatok odstránila sama, notár neurobil nič pre to, aby spor vyriešil zmierom keď využila svoje právo neuznať závet a sám spochybuje výklad bodu II. závetu.

Pokiaľ teda žalobkyňa vychádzala aj z názoru, že prípustnosť jej dovolania zakladá (ňou tvrdené) nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), dovolací súd uvádza, že právne posúdenie je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantný dovolací dôvod, ktorým možno odôvodniť procesne prípustné dovolanie, samo nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov ale nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia, lebo súd pri právnom posudzovaní veci neporušuje žiadnu procesnú povinnosť vyplývajúcu mu zo zákona, ani procesné právo účastníka. Právne posúdenie veci súdom je realizáciou jeho rozhodovacej činnosti. I keby teda tvrdenie dovolateľky bolo opodstatnené (dovolací súd ich ale z uvedeného aspektu neposudzoval), dovolateľkou vytýkaná skutočnosť by mala za následok vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 237 O.s.p. V dôsledku toho by posúdenie, či odvolací súd (ne)použil správny právny predpis a či ho (ne)správne interpretoval alebo či zo správnych skutkových záverov vyvodil (ne)správne právne závery, prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesne prípustné (o taký prípad ale v prejednávanej veci nešlo). Keďže dovolanie žalobkyne nie je procesne prípustné, nemohol dovolací súd pristúpiť k posúdeniu správnosti právneho posúdenia veci odvolacím súdom.

Procesnú prípustnosť dovolania žalobkyne by nebola spôsobilá založiť ani (prípadná) tzv. iná procesná vada konania. Inou vadou veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. sa rozumie procesná vada, ktorá nie je uvedená v § 237 O.s.p., ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie; takáto vada je síce relevantným dovolacím dôvodom (ak mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci), sama osebe ale prípustnosť dovolania nezakladá.

Skutočnosť, že by rozhodnutie prípadne aj spočívalo na nesprávnom právnom posúdení veci, prípadne že by konanie bolo postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, môže byť len odôvodnením dovolania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/, c/ O.s.p. v prípade, ak je dovolanie prípustné, a nie dôvodom jeho prípustnosti podľa § 236 a nasl. O.s.p.

Vzhľadom na uvedené možno preto zhrnúť, že v danom prípade prípustnosť dovolania nemožno vyvodit' z ustanovenia § 238 O.s.p., a iné vady konania v zmysle § 237 O.s.p. neboli dovolacím súdom zistené. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobkyne v súlade s § 218 ods. 1 písm. c/ v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p., ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný, odmietol. Pritom, riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nezaoberal sa napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

O náhrade trov dovolacieho konania Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. c/ O.s.p. (s použitím analógie) v spojení s § 243b ods. 5 a § 224 ods. 1 O.s.p., keď neboli dané dôvody pre použitie odseku 2 tohto ustanovenia, pretože žalovanému v tomto dovolacom konaní preukázateľne žiadne trovy konania nevznikli.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. júla 2012

JUDr. Eva S a k á l o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Mgr. Patrícia Špacírová